

کوتاه از دیپلماسی

نخست‌وزیر کره جنوبی منتظر انتخاب مجدد و سفر به تهران

● **فارس:** رسانه‌های کره جنوبی اعلام کردند، «چونگ سیه-کیون»، نخست‌وزیر کره جنوبی، احتمالاً ۲۲ فروردین پس از پایان فرایند انتخاب مجدد به‌عنوان نخست‌وزیر، برای گفت‌وگو با مقام‌های جمهوری اسلامی ایران درباره آزادسازی نفتکش «هانکوک چیمی» و کاپیتان آن به ایران سفر می‌کند. وبگاه «اس‌بی‌اس» کره جنوبی در گزارشی با اشاره به برنامه سفر نخست‌وزیر کره جنوبی به ایران نوشت که چونگ سیه-کیون به محض پایان فرایند انتخاب مجدد نخست‌وزیر، به ایران سفر خواهد کرد و این اولین سفر خارجی او از زمان تصدی دوباره بر منصب نخست‌وزیری محسوب خواهد شد. طبق این گزارش، یکی از مقام‌های عالی‌رتبه دولت کره جنوبی در یک تماس تلفنی با وبگاه «اس‌بی‌اس» گفت که نخست‌وزیر چونگ در حال گذراندن آخرین مباحثات درباره طرح خود برای سفر به ایران پس از انتخاب مجدد به‌عنوان نخست‌وزیر کره جنوبی در هفتم ماه آوریل (۱۸ فروردین) است. براساس این گزارش، احتمالاً نخست‌وزیر کره جنوبی در تاریخ ۱۱ آوریل (۲۲ فروردین) به ایران سفر خواهد کرد و به دنبال دیدار با «حسن روحانی» رئیس‌جمهور ایران است. این رسانه کره‌ای در ادامه افزود دیپلمات‌های کره جنوبی مدعی شده‌اند که طبق تحلیل‌ها، بحث‌ها درباره آزادسازی نفتکش هانکوک چیمی کره جنوبی وارد مرحله نهایی شده است و به همین منظور چونگ شخصاً به دنبال سفر به ایران است. برنامه سفر آتی نخست‌وزیر کره جنوبی به ایران در حالی منتشر شده است که روز جمعه یک منبع دیپلماتیک کره جنوبی با اعلام پیشرفت‌های خوب در مذاکرات با طرف ایرانی درباره نفتکش توقیف‌شده کره‌ای خبر داد که احتمالاً به‌زودی این کشتی و کاپیتانش آزاد شوند. خبرگزاری دولتی «یونپا» کره جنوبی در گزارشی ادعا کرده که احتمالاً در هفته آینده ایران نفتکش «هانکوک چیمی» این کشور و کاپیتان آن را آزاد کند. خبرگزاری یونپا در ادامه همچنین درباره علت آزادی احتمالی نفتکش کره جنوبی گزارشی کرد که «هنوز معلوم نیست چرا ایران با آزادی نفتکش و کاپیتانش موافقت کرده است؛ اما گمانه‌زنی‌هایی درباره احتمال حصول پیشرفت در موضوع درخواست ایران از کره جنوبی برای رفع بلوکه هفت میلیارد دلار دارایی این کشور به واسطه تحریم‌های ایالات متحده مطرح شده است.»

ظرف به آسیای مرکزی می‌رود

● **ایسنا:** سخنگوی وزارت امور خارجه گفت: محمدجواد ظریف به چهار کشور ازبکستان، قرقیزستان، قزاقستان و ترکمنستان می‌رود. سعید خظیب‌زاده در صفحه شخصی خود در توئیتر نوشت: «توسعه روابط با آسیای مرکزی، منطقه اشترکات تمدنی، تاریخی و فرهنگی، همواره جزء اولویتهای اصلی ایران بوده است. دکتر ظریف در تاریخ ۱۶ تا ۱۹ فروردین عازم ازبکستان، قرقیزستان، قزاقستان و ترکمنستان است وتمرکزش بر همکاری‌های دوجانبه و منطقه‌ای خواهد بود.»

گفت‌وگوی تلفنی بلینکن و همتای بحرینی

● **فارس:** خبرگزاری رسمی بحرین گزارش داد که وزیر امور خارجه این کشور با همتای آمریکایی خود گفت‌وگویی تلفنی داشته که یکی از محورهای این گفت‌وگو برپنده هسته‌های ایران بوده است. «آنتونی بلینکن»، وزیر امور خارده آمریکا، شامگاه جمعه با «عبداللطیف بن راشد الزبایني»، وزیر امور خارجه بحرین، تلفنی گفت‌وگو کرد. براساس گزارش خبرگزاری رسمی بحرین (بننا) عبداللطیف الزبایني در این تماس تلفنی از روابط منامه و واشنگتن در زمینه‌های مختلف تمجید کرده و همتای آمریکایی او نیز ضمن تأکید بر این موضوع که بحرین از دهه‌ها قبل یکی از شرکا و هم‌بمیانان مهم واشنگتن بوده، به خاطر میزبانی بحرین از نیروهای دریایی فرماندهی مرکزی آمریکا در منطقه غرب آسیا تقدیر و تشکر کرده است. آنتونی بلینکن همچنین بار دیگر بر حمایت واشنگتن از توافق شام‌ش منامه و تل آویو تأکید کرده و درعین‌حال مدعی شده است که این توافق «بازتابی از تمایل به همزیستی، ارتباط، برقراری امنیت، ثبات و شکوفایی برای منطقه است». این تماس تلفنی در حالی صورت گرفته است که آنتونی بلینکن شامگاه جمعه همچنین با «کابی اشکنازی»، همتای صهیونیست خود، درباره موضوعات مختلفی از قبیل «چالش‌های امنیتی منطقه» و عادی‌سازی روابط تل‌آویو با کشور‌های عربی گفت‌وگو کرده است.

بررسی مسائل مرزی و مرتبط با تردد و ترانزیت بین ایران و افغانستان

● **ایسنا:** محسن بهاروند، معاون امور حقوقی و بین‌المللی وزارت امور خارجه کشورمان و میر ویس نایب، معاون سیاسی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی افغانستان، روز دوازدهم فروردین در نقطه مرزی دوغارون- اسلام قلعه ملاقات کردند. طرفین ضمن بازدید از عملیات نوسازی و مرمت گذرگاه مرزی بین دو کشور مسائل مرزی و مسائل مرتبط با تردد و ترانزیت را بررسی کردند. معاونان وزرای امور خارجه دو کشور توافق کردند که عملیات راهسازی و نوسازی گذرگاه مرزی بدون تأثیر بر مسائل مرزی و حقوقی با سرعت ادامه یافته و این‌گونه مسائل صرفاً توسط کمیسیون مشترک مرزی دو کشور بررسی و حل‌وفصل شود.

روح‌اله نخعی: انتظارات و ایده‌ها در حال مطرح‌شدن هستند. پس از اعلام دیروز درباره حضور آمریکا برای نشست سه‌شنبه کمیسیون مشترک برجام در وین، مقامات ایران، آمریکا و دیگر بازیگران برجام درباره این جلسه به تبیین توقعات و تصورات خود از اتفاقات احتمالی در این جلسه پرداختند. جلسه‌ای که البته با تأکید ایران قرار است بدون دیدار و رایزنی مستقیم بین ایران و آمریکا برگزار شود و دیگر اعضا نقش میانجی را در میان دو طرف ایفا کنند. از طرفی، مقامات هر دو بازیگر اصلی این تقابلی تأکید دارند که خواستار احیای توافق هسته‌ای هستند، اما مشخص نیست نکته اصلی اختلاف دو طرف تا چه حد قابل حل باشد. مشخصاً تا اینجا کار ایالات متحده نشان داده است حاضر نیست قدم اول را برای حل اختلاف بردارد و همچنان سیاست فشار حداکثری را ادامه می‌دهد، در حالی که ایران نیز تأکید دارد به توجه به این‌که هنوز در توافق است و اقداماتی که انجام داده بر اساس متن توافق و در قالب اقدام واکنشی انجام شده‌اند. تنها زمانی حاضر به توقف آنها خواهد بود که آمریکا به تعهداتش در توافق عمل کرده باشد. البته رابرت مالی، نماینده ویژه امور ایران در دولت آمریکا، در مصاحبه‌ای نشانه‌هایی از نرمش در موضع آمریکا را نشان داد، اما با توجه به اینکه مالی از ابتدای کار در حمایت از بازگشت فوری به توافق در میان تصمیم‌گیران سیاست خارجی آمریکا دست پایین را داشته و در اقلیت بوده است، نمی‌توان مطمئن بود گفته‌های او همخوانی کاملی با سیاست عملی واشگتن داشته باشد. محمدجواد ظریف، وزیر خارجه ایران و سعیدعباس عراقچی، معاون او در موضوعگیری‌های خود مواضع ایران را تکرار کردند. اظهارات مقامات دیگر بازیگران برجام در دو روز گذشته، حاکی از استقبال از خبری است که اولین نشانه مثبت در زمینه برجام پس از ورود جو بایدن به کاخ سفید بوده است. مقامات چین، روسیه، آلمان و اتحادیه اروپا نیز در دو روز گذشته هم‌زمان با ابراز نگرانی از وضعیت فعلی و زمان‌آزدرست‌رفته از ایده فعلی برای جلسه سه‌شنبه استقبال کرده‌اند.

مالی: می‌دانیم تحریم‌ها با بازگشت به توافق ناسازگار است

رابرت مالی اما در مصاحبه اخیرش حرف‌هایی زد که به نظر هم‌زمان با مخاطبان صحابه، خطاب به مخالفان موضعش در بیان برجام در واشنگتن نیز بود. نماینده ویژه دولت آمریکا در امور ایران در گفت‌وگو با شبکه «بی‌بی‌سی» درباره وضعیت فعلی چالش برجام گفت: «می‌خواهیم ایران به پایبندی کامل به توافق هسته‌ای بازگردد. ایالات متحده نیز می‌داند که باید به پایبندی بازگردد که آن، برداشت تحریم‌هایی است که با توافقی که با ایران و سایر کشور‌های حاضر در آن به دست آمد، ناسازگار است.» او در پاسخ به این سؤال که آیا دولت بایدن آماده برداشتن هزارو ۵۰۰ تحریمی است که رئیس‌جمهور ترامپ وضع کرد، باز به خط محتاطانه این روز‌های واشنگتن بازگشت و گفت: «آنچه رئیس‌جمهور بایدن گفت، این است که آماده بازگشت به توافق هسته‌ای در صورتی است که ایران آماده بازگشت به پایبندی به توافق باشد.» مالی افزود: «بنابراین ما مجبوریم کاری سخت و جدی را دنبال کنیم، این تحریم‌ها را بررسی کنیم و ببینیم چه کاری باید انجام دهیم تا ایران از مزایایی که قرار بود تحت این توافق نداشته باشد، برخوردار شود.» وی در ادامه تصریح کرد: «ازاین‌رو، ما مجبوریم تحریم‌هایی را که با توافق مغایرت دارد،

دیپلماسی

موافقت ایران و آمریکا: نیازی به مذاکره مستقیم نیست

تهران – واشنگتن در ایستگاه سه‌شنبه

برداریم به شرط آنکه ایران آماده باشد اقدامات هسته‌ای را که در مغایرت با تعهدات برجامی‌اش انجام داده است، معکوس کند و به مسیر سابق بازگردد.»

قصد نداریم منتظر انتخابات ایران باشیم

مالی در ادامه به یکی از بزنگاه‌های زمانی تأثیرگذار بر روند فعلی برجام اشاره کرد و یادآور شد: «آنچه اهمیت دارد، این است که به فهم مشترکی دست یابیم که در راستای منافع ملی آمریکاست. بنابراین نمی‌خواهیم عجله کنیم، اما در عین حال قصد نداریم منتظر نتیجه انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران باشیم. هر زمان که به نقطه‌ای برسیم که برای هر دو طرف رضایت‌بخش است، در این صورت یک توافق حاصل خواهد شد. این توافق باید مطابق با تعهداتی باشد که ایران، آمریکا و سایر طرف‌ها در توافق هسته‌ای داشته‌اند.»

احتمال رسیدن به توافق هر روز کمتر می‌شود

وی در پاسخ به این سؤال که آیا از نظر او رسیدن به این هدف پیش از ماه ژوئن، زمان انتخابات در ایران امکان‌پذیر است، اظهار کرد: «بله، قطعاً ممکن است، البته هر روز که می‌گذرد، احتمال رسیدن به آن کمتر می‌شود، اما هنوز امکان‌پذیر است.» ائتلاف وقت، از جمله مهم‌ترین انتقادهای حامیان برجام در ایالات متحده از دولت بایدن بوده است که می‌گویند در شرایط فعلی، تعلیق طولانی‌مدت تصمیم‌گیری در واشنگتن در قبال سیاست جدید در قبال ایران دلیلی ندارد و نیاز‌بان است. مالی درباره مقطع فعلی و سیاست‌انداز یکی جلسه تصریح کرد: «این، اولین گام خواهد بود. این، مسیری سخت و دشوار است؛ چراکه زمان زیادی از دست رفته است و بی‌اعتمادی دوطرفه وجود دارد. اما می‌خواهیم با شرکای اروپایی و دیگر خود که با ایران گفت‌وگو می‌کنند، مذاکره کنیم تا ببینیم می‌توانیم گام‌های بازگشت را تعیین کنیم یا نه. اگر آنها (ایران) برای بازگشت به توافق جدی باشند، ما هم جدی هستیم.»

مذاکرات با ایران غیرمستقیم خواهد بود

او درباره هدف واشنگتن از مذاکرات غیرمستقیم با ایران گفت: «هدف این است که ببینیم می‌توانیم روی گام‌هایی که آمریکا باید برای بازگشت به توافق هسته‌ای و همچنین ایران باید برای بازگشت به تعهداتش در توافق هسته‌ای بردارد، به یک توافق دست یابیم یا نه.» مالی درباره تعامل غیرمستقیم با ایران از طریق واسطه‌گری دیگر بازیگران برجام گفت: «سال‌هاست که آمریکا چنین تعاملی با ایران دارد. این مذاکرات نیز غیرمستقیم خواهد بود.» اکنون نیز هدف ما این است که ببینیم آیا می‌توان روی یک

نقشه راه برای بازگشت هر دو طرف به توافق دست یافت یا خیر.» این مقام آمریکایی همچنین در پاسخ به اینکه چگونه واشنگتن می‌خواهد انجام تعهدات ایران را راستی‌آزمایی کند، گفت: «ما یک بار پیش از این، در سال ۲۰۱۶ این کار را انجام داده‌ایم. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی می‌تواند این راستی‌آزمایی را انجام دهد. کاری که می‌خواهیم انجام دهیم، این است که ایران به پایبندی کامل به توافق بازگردد.» وی افزود: «آنها [ایران] امروز ۱۰ برابر بیشتر از زمان مشابه در سال ۲۰۱۷ اورانیوم را غنی‌سازی می‌کنند. بنابراین، با آزمایش‌های ساده می‌توان دریافت که امروز وضعیت ما بهتر از آنچه بوده‌ایم، نیست و شرایط ما بدتر است.» رابرت مالی در پایان به خواست دولت نقطه‌ای برسیم که برای هر دو طرف رضایت‌بخش است، در این صورت یک توافق حاصل خواهد شد. این توافق باید مطابق با تعهداتی باشد که ایران، آمریکا و سایر طرف‌ها در توافق هسته‌ای داشته‌اند.»

ساکي: انتظار گفت‌وگوی مستقیم با ایران را نداریم

سخنگوی کاخ سفید نیز در همین راستا تصریح کرد واشنگتن نیز انتظار ندارد در این مقطع گفت‌وگوی مستقیمی با ایران داشته باشد و گفت‌وگو غیرمستقیم را هم مفید می‌داند. جن ساکی در نشستی خبری تأکید کرد: «کاخ سفید مذاکرات غیرمستقیم با ایران را در وین به شکل بالقوه‌ای سازنده می‌داند. اما درباره دیپلماسی کاملاً شفاف است و در حال حاضر نیز انتظار ندارد گفت‌وگوهای مستقیم با ایران انجام شود.»

عراقچی: ما فقط با اعضای برجام گفت‌وگومی‌کنیم

معاون سیاسی وزیر امور خارجه ایران تأکید کرد: «ما هیچ مذاکره‌ای با آمریکا نداریم، چه مستقیم و چه غیرمستقیم. ما فقط با اعضای برجام مذاکره و گفت‌وگو می‌کنیم». عراقچی در یک گفت‌وگوی تلویزیونی با اعلام این مسئله، دلیل ایران برای خودداری از مذاکره با آمریکا پیش از احیای برجام را مطرح کرد، اما در عین حال تلویحا بار دیگر اشاره کرد که ایران موافق تعامل دیگر بازیگران برجامی با آمریکا در این زمینه است: «همین اعضایی که الان به‌عنوان گروه ۴+۱ شناخته می‌شوند، طرف گفت‌وگوهای ما خواهند بود و آنها هستند که با طرف‌های دیگر هر طور که خودشان بخواهند، می‌توانند صحبت کنند، ولی ما هیچ گفت‌وگویی چه مستقیم و چه غیرمستقیم با آمریکایی‌ها نداریم.»

عراقچی افزود: «مقامات آمریکایی گفته‌اند مایل به دیدار مستقیم با ایرانی‌ها هستند، اما دولت ایران به فعالیت از طریق اروپایی‌ها تأکید کرده است.» محمدجواد ظریف، وزیر خارجه ایران نیز ساعاتی پس از اعلام رسمی حضور آمریکا در وین در توئیتر

نوشت گفت‌وگوی ایران و آمریکا غیرضروری است: «در جلسه مجازی کمیسیون مشترک برجام، ایران و اتحادیه اروپایی/ترویسکای اروپایی+۲، توافق کردند سه‌شنبه آینده در وین گفت‌وگو را به صورت رودررو از سر بگیرند. هدف: سریعاً نهایی‌کردن رفع تحریم‌ها و اقدامات هسته‌ای از طریق طراحی مسیر رفی تمام تحریم‌ها و پس از آن توقف تدابیر جبرانی از سوی ایران. ایران و ایالات متحده دیداری نخواهند داشت؛ غیرضروری است». برگزاری حضوری جلسه کمیسیون در فاصله کمی با جلسه مجازی جمعه، به نظر در راستای اضافه‌شدن آمریکا به بحث‌ها بدون نیاز به مذاکره مستقیم است. به این ترتیب، تیم آمریکایی ضمن حضور در وین و تعامل با دیگر بازیگران برجام، در موقعیتی قرار نمی‌گیرد که نمایندگان تهران و واشنگتن مستقیماً در جلسه مشترکی حضور داشته باشند و به این ترتیب، مسئله مذاکره مستقیم که ایران با آن مخالف است، واشگتن ظاهراً اصراری بر آن ندارد و اروپا نیز آن را ضروری نمی‌داند، فعلاً تا سر راه برداشته می‌شود.

طرح گام‌به‌گامی وجود ندارد، عجله‌ای هم نداریم

معاون ظریف افزود: «از نظر ما هیچ طرح گام‌به‌گامی وجود ندارد و اصلاً به نقشه راه احتیاج نداریم». عراقچی خاطر‌نشان کرد: «ما فقط یک گام نهایی داریم که آمریکا باید بردارد، اینکه تمام تحریم‌هایی را که اعمال کرده، بردارد و بعد از آن است که ایران راستی‌آزمایی می‌کند و بعد به تعهدات خود برمی‌گردد». معاون سیاسی وزیر امور خارجه همچنین تأکید کرد: «ما هیچ عجله‌ای نداریم و صبر می‌کنیم». تأکید عراقچی بر اینکه طرح «گام‌به‌گامی»، کار نیست، از سوی سخنگوی وزارت خارجه ایران نیز تکرار شد. این موضع‌گیری از سوی وزارت خارجه در واکنش به ایده‌ای است که اخیراً معاون سخنگوی وزارت خارجه آمریکا

مطرح کرده است و البته پیش از این نیز بارها از سوی مقامات دستگاه دیپلماسی آمریکا مطرح شده بود. ادعای جانیا پورتر مبنی بر وجود نشستی برنامه‌ریزی‌شده با حضور نمایندگان ایران و دیگر کشورها در وین در روز سه‌شنبه برای مذاکره درباره توافق هسته‌ای بود. پورتر روز جمعه مدعی شد این مذاکرات بر «گام‌های هسته‌ای که لازم خواهد بود ایران در راستای بازگشت به پایبندی به مفاد برجام بردارد»، متمرکز خواهد بود و در این مذاکرات مقامات آمریکایی در طرف دیگر محل مذاکرات خواهند بود، درحالی‌که مقامات بریتانیایی، آلمانی، فرانسوی، چینی و روسی با ایران دیدار خواهند کرد». پورتر بیان کرد این مذاکرات با بحث درباره اقدامات لغو تحریم‌ها همراه خواهد بود که آمریکا باید برای بازگشت به پایبندی به برجام انجام دهد.

خطیب‌زاده: سیاست ما لغوتمام تحریم‌هاست

سعید خطیب‌زاده این ادعای پورتر درباره جلسه وین را رد کرد. او در گفت‌وگویی با پرس‌تی‌وی، موافقت با هرگونه لغو قدم‌به‌قدم تحریم‌های اعمال‌شده بر ایران از سوی دولت جدید آمریکا را رد کرد. خطیب‌زاده روز شنبه گفت: «همان‌طور که بارها گفته شده است، هیچ برنامه قدم‌به‌قدمی مدنظر نیست.» او افزود: «سیاست قاطعانه جمهوری اسلامی ایران، لغو تمام تحریم‌های آمریکاست؛ چه آنهایی که ترامپ پس از خروج از برجام [توافق هسته‌ای] اعمال کرد و چه آنهایی که برای اولین‌بار از جانب او اعمال شدند و همین‌طور تحریم‌هایی که تحت تحریر خارجی ایران نیز ساعاتی پیش از اعلام رسمی حضور آمریکا در وین در توئیتر شدند.»

حساسیت‌ها از رزمندها است اما …

وی در ادامه در پاسخ به اینکه حساسیت‌های عمومی در جامعه نسبت به این تفاهم برای چیست؟ تا چه اندازه این حساسیت‌ها واقعی و تا چه اندازه تحت تأثیر فضای‌سازی رسانه‌های جمعی داخلی و خارجی است؟ با بیان اینکه «سیاست‌ها ارزشمند است چون ملت باید نسبت به سرنوشت خود حساس باشد» و این واقعیت این است که تجربه ۴۰ساله انقلاب نشان داده که هرگاه یک گام بلند و تعیین‌کننده به نفع منافع ملی کشور برداشته شده، هم دچار اختلاف سیاسی و جناحی داخلی شده‌ایم و هم دشمنان خارجی توانسته‌اند جوسازی سنگین در سطح افکار عمومی داخل و خارج شکل دهند. توافق با چین، توافق هسته‌ای برجام، پذیرش قطع‌نامه ۵۹۸ با توافق با کشور‌های همسایه دریای خزر از نمونه‌های بارز این واقعیت هستند.

موسویان در پاسخ به اینکه برخی معتقدند این تفاهم جایگزین برجام است، آیا با این نظر موافقت؟ گفت: این تصورات، توهماتی بیش نیست. برجام توافقی برای حل بحران هسته‌ای ایران است که در آن چارچوب همه قدرت‌های جهانی شامل چین و روسیه به اتفاق شش قطع‌نامه در شورای امنیت سازمان ملل علیه ایران صادر کردند و بر اساس آنها هم ایران را تحریم کردند و هم قدرت‌های تألیق همه برنامه‌های هسته‌ای ایران شدند. این تحریم و تعلیق در حالی انجام شد که ۱۰ سال قبل از این ماجرا، ما با روسیه توافق استراتژیک بلندمدت اعضا کرده بودیم. ازاین‌رو، توافق راهبردی ما با روسیه توانست مانع رأی مثبت روسیه به شش قطع‌نامه علیه ایران شود. بنابراین باید درک کنیم که هر کشوری بر اساس منافع ملی خودش تصمیم می‌گیرد و حق هم همین است. نباید توقع داشته باشیم که روسیه یا چین با هر کشور دیگر منافع ملی خودش را فدای منافع ملی ما کند.

ادامه از صفحه ۲

۵ نکته درباره برنامه همکاری ایران و چین

راهبرد سیاست بین‌الملل روشن و هدفمندی در این نوع برنامه‌های همکاری جامع و طولانی‌مدت از نکات مثبت و پس‌ندیده‌ای است که به‌سادگی نمی‌توان از کنار آن گذشت و باید استمرار آنها را در سایر ارتباطات جهانی مطالبه کرد. داشتن چنین رویکردی در همه موضوعات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی از ضروریاتی است که باید مستمر به سمت تقویت آن حرکت کرد.

۳- شاید مهم‌ترین نقدی که می‌توان تاکنون بر توافق ایران و چین وارد دانست، منتشرنشدن اصل سند همکاری به‌طور کامل است. آنچه اکنون از توافق ایران و چین در دسترس است، خبرهایی است که دسته‌وگریخته در کنار اصل خبر توافق منتشر شده است. نسخه‌هایی از توافق در فضای مجازی در دسترس است، اما نه رسمی است و نه گویا نسخه نهایی‌شده است. سندی با این درجه از اهمیت که برای چند روز سرتیتر رسانه‌های داخلی و خارجی بوده است و رؤسای جمهور، وزران و نخست‌وزیران زیادی در دنیا درباره آن اظهارنظر کرده‌اند، بهتر بود که به‌طور کامل و رسمی، پیش از امضا، در دسترس همه یا لاقلاً کارشناسان غیرکرنش‌شده قرار می‌گرفت. گفته می‌شود به دلیل ملاحظه طرف چینی به خاطر تحریم‌های آمریکایی و به خواست چین، متن سند منتشر نشده است؛ اما این دلیل قانع‌کننده به نظر نمی‌رسد. تجربه برجام، تصویب ۱۰۰دقیقه‌ای آن در مجلس و پس از آن مشکلات عدیده‌ای که دامن‌گیر کشورمان شده است (بدعهدی طرف‌های برجامی، باقی‌ماندن تحریم‌ها و دست خالی ایران در مواجهه حقوقی و سیاسی با کشورهای طرف برجام)، ضرورت انتشار و بررسی فرادولتی توافق ایران و چین را بیش از پیش می‌نمایاند. حتی اگر به دلایلی هرچند غیرمنطقی، انتشار متن کامل توافق مهم ایران و چین میسر نبود، باید درباره ضرورت و ابعاد آن تبیین‌های لازم صورت می‌گرفت. بنابراین عدم اطلاع‌رسانی مناسب دلایل انعقاد، ضرورت، تبیین ابعاد، مزایا و معایب این توافق‌نامه از مهم‌ترین نقاط ضعف عملکرد وزارت امور خارجه و همچنین دستگاه‌های اطلاع‌رسانی دولتی در ماجرای این توافق‌نامه به نظر می‌رسد که با مقایسه عملکرد دولت در انعقاد موافقت‌نامه برجام، این ضعف مفرط کاملاً نمایان است.

۴- آسیب مهمی که در اجرای سند راهبردی توافق ایران و چین در دولت کنونی به چشم می‌خورد، بیان جناب آقای ظریف، وزیر امور خارجه است که یکی از لوازم اجرای سند همکاری ایران و چین را اجرائی برجام، رفع تحریم و پذیرش تعهدات FATF دانستند. برجامیزه‌کردن امور، آفت خطرناک معاهدات فراملی است. به جز رئیس‌ محترم جمهور و وزیر محترم خارجه، کمتر مدافعین پیدا می‌شود که در شرایط فعلی و با مشخص شدن اشکالات عدیده مابینیی و اجرائیی برجام، از این توافق دفاع کند یا لاقلاً حالا دیگر کسی را نمی‌توان پیدا کرد که از برجام همان‌طور سرسختانه دفاع کند که سال ۹۴ آن را «آفتاب تابان» و «باغ هلو و کلابی» می‌نامیدند. قرار بود هم‌زمان با برجام، «بالمرد» همه تحریم‌ها لغو شود؛ اما تحریم‌ها که لغو نشد هیچ، حالا هم تحریم‌های ضدایرانی گسترده‌تر و پیچیده‌تر شده است. این نتایج غیرقابل‌دفاع، حاصل تفکر برجامی مسئولان دولتی در سیاست خارجی است که البته و شوربختانه بر بازار داخلی و سفره‌های ایرانی هم تأثیرات منفی بسپاری گذاشته است. حاله همه‌امور به خارج از کشور و به امید حل مشکلات داخلی بیرون از مرزهای ایران نشستن، «خسارت محض» است که گویا وزیر محترم امور خارجه، در رابطه با اجرائی سند همکاری ایران و چین نیز چنین روشی را در پیش گرفته است. ساختارهای شبه‌حقوقی منحدر در برجام، در کنار مکاتبه‌های عجیب‌وغریبی نظیر مکانیسم ماشه، در عمل ثابت کرده‌اند که تفکر برجامی و گروه‌زدن منافع ملی به نگاه و خواست بیگانگان، نه‌تنها آورده‌ای برای کشورمان ندارد، بلکه منافع ملی ما را تحت تأثیرات سوئی قرار می‌دهد که در مواردی هم جبران‌ناپذیر است. اگر اصول حقوقی «احترام متقابل»، «تعهد در مقابل تعهد» و «حسن‌نیت در اجرائی معاهدات» به معنای واقعی و بدون اغماض ملاک عمل قرار بگیرد، نه خسارات محض برجام پدید می‌آید و نه نیازی است که اجرائی توافق راهبردی ایران با چین به سایر موضوعات نظیر برجام FATF احاله داده شود.

۵- نکته آخر اینکه با توجه به نظریات تفسیری و استفساری شورای نگهبان و مشروح مذاکرات قانون اساسی، به نظر می‌رسد «برنامه همکاری‌های جامع ایران و چین» از معاهدات به معنای خاص کلمه و مذکور در اصل ۷۷ قانون اساسی ایران نیست که نیازی به تصویب مجلس شورای اسلامی داشته باشد. هرچند تا متن کامل توافق ایران و چین منتشر نشود، نمی‌توان در این رابطه اظهارنظر قطعی کرد، ولی از آنچه تاکنون حول این سند منتشر شده، چنین استنباط می‌شود که توافق ایران با چین، تفاهمی کلی است که موجد حق، تکلیف و تعهد مستقیم و تعینیی نیست تا اجرائی‌شدن آن منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی باشد. بدیهی است در صورت وجود مفاد اجرائی یا تعهدی و تکلیفی خاص مطابق اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی، تصویب این متن با موافقت‌نامه‌های بعدی آن از سوی مجلس شورای اسلامی ضروری خواهد بود.

● **عضو هیئت‌علمی گروه حقوق دانشگاه تربیت مدرس**